

20.5.2002

2225/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijä Jari Pirjola

NIMITYSMUISTION LAATIMINEN

1 KANTELU

Varatuomari A asiamiehenään asianajaja --- arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 11.10.2000 saapuneessa kantelukirjoituksessa Espoon maistraatin päällikön, henkikirjoittaja B:n menettelyä Espoon maistraatin lakimiehen viran täyttöä koskevassa asiassa. Kantelukirjoituksen mukaan maistraatin lakimiehen virka täytettiin kaksi kertaa peräjälkeen ja kummassakin tapauksessa B nimitti virkaan A:ta vähemmän ansioituneen hakijan. Nimityspäätökset eivät myöskään perustuneet asianmukaiseen kirjalliseen ansiovertailuun. A pyytää oikeusasiamiestä selvittämään, onko B menetellyt kyseisen lakimiehen viran täytössä lainmukaisesti.

2 SELVITYS

Etelä-Suomen lääninhallitus antoi asiassa 18.12.2000 päivätyn lausunnon. Espoon maistraatin päällikkö B toimitti tänne 20.12.2000 päivätyn selvityksen. A antoi B:n selvityksen johdosta 21.5.2001 päivätyn vastineen.

3 RATKAISU

3.1

Oikeusohjeet

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Valtion virkamieslain 6 §:n mukaan nimittämisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa. Perustuslain 125 §:n (entisen hallitusmuodon 86 §) mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoi-

hin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto.

Valtion virkamieslain 11 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava palveluksessaan olevia virkamiehiä tasapuolisesti niin, ettei ketään perusteettomasti aseteta toisiin nähden eri asemaan syntyperän, kansalaisuuden, sukupuolen, uskonnon, iän taikka poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taikka muun näihin verrattavan seikan vuoksi.

Rekisterihallintoasetuksen 11 §:n 2 momentin mukaan maistraatin päällikkönä toimivan henkikirjoittajan nimittää lääninhallitus. Muun henkilöstön ottaa maistraatti.

Hallintomenettelylain 24 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan päätöstä ei tarvitse perustella, jos asia koskee palvelussuhteeseen ottamista.

3.2

B:n menettely

Käytettävissäni olevista asiakirjoista käy ilmi, että konsulttiyritys Mercuri Urval valittiin 25.11.1998 perustetun, nyt puheena olevan lakimiehen viran (A 24) ensimmäistä täyttämistä hoitavaksi yritykseksi. Mercuri Urval laati hakijoista soveltuvuusarvion ja suositteli virkaan lopulta yhtä hakijaa, varatuomari C:tä. Asiakirjojen mukaan A ei ollut suositeltujen joukossa.

C:n siirryttyä oikeusministeriön palvelukseen sama lakimiehen virka julistettiin uudelleen haettavaksi. Saadun selvityksen mukaan viran täyttöä varten haastateltiin ylitarkastaja --- ja yleistä oikeusavustajaa --- . Virkaa hakeneet OTK D ja A oli jo testattu Mercuri Urvalin toimesta viran ensimmäisen täytön yhteydessä. Tehtävään valittiin maistraatissa tuolloin työskennellyt D.

Hakijoista ei viran täytön yhteydessä laadittu kirjallista ansiovertailua. B:n selvityksen mukaan virkaan valinta tapahtuu kuitenkin aina vertailun perusteella. *"Hakijoita vertaillaan heidän työkokemuksensa, koulutuksensa, kielitaidon, ja erilaisten testien ja haastattelujen nojalla, jotta valituk- si tulisi taidoiltaan, kyvyiltään ja koetellulta kansalaiskunnoltaan paras hakija. Hakijoiden kar- siutuminen valintamenettelyssä tapahtuu jatkuvan vertailun perusteella."*

B:n selvityksen mukaan *"Tehtävään selvästi kyvyiltään, taidoiltaan ja koetellulta kansalaiskun- noltaan parhaaksi, vaikkakin kiistämättä työkokemukseltaan vähäiseksi osoittautui maistraatin palveluksessa jo ollut D"*.

Tämän johdosta totean seuraavan.

Virkanimitysratkaisuun sisältyy aina harkintavallan käyttöä. Tämä harkinta on osittain oikeudellises- ti sidottua ja osittain tarkoituksenmukaisuusseikkoihin nojautuvaa. Muodollisen pätevyyden lisäksi arvioidaan hakijan henkilökohtaista kykyä hoitaa menestyksellisesti virkaan kuuluvia tehtäviä.

Eduskunnan oikeusasiamies voi laillisuusvalvojana puuttua viranomaisen harkintavallan käyttöön ainoastaan silloin, jos viranomaisen on ylittänyt sille kuuluvan harkintavallan tai muutoin menetellyt lainvastaisesti. Oikeusasiamies ei voi tehdä yksityiskohtaisia ansiovertailuja viranhakijoiden kes- ken eikä varsinkaan ottaa kantaa siihen, kuka hakijoista olisi tehtävään henkilökohtaisilta ominai- suuksiltaan sopivin.

Saamani selvityksen valossa ei ole aihetta epäillä, että Espoon maistraatin päällikkö, henkikirjoittaja B olisi ylittänyt laillisen harkintavaltansa täyttäessään nyt kyseessä olevaa maistraatin lakimiehen viran.

Yhdyn kuitenkin siihen arvosteluun, jota A on kohdistanut hakijoiden ansiovertailun puuttumiseen. Saadun selvityksen mukaan maistraatin lakimiehen virkaa hakeneista ei kummassakaan viran täytössä laadittu kirjallista ansiovertailua.

Etelä-Suomen lääninhallitus on omassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota myös siihen, että viran täytön yhteydessä ei laadittu nimitysmuistiota. Lausunnon mukaan "*valtion virkamieslaissa tai asetuksessa ei ole nimitysmuistioita koskevia säännöksiä. Tämän takia ja vaikka valiovarainministeriö on suositellut nimitysmuistion käyttämistä, on B voinut suorittaa kyseessä olevat nimitykset ilmoituksensa mukaisesti valintamenettelyssä suorittamansa jatkuvan vertailun perusteella. Koska nimitysmuistion laatiminen kuitenkin on merkittävä osa hakijoiden ja nimittävän viranomaisen oikeusturvaa, tulee lääninhallitus maistraatteja valvovana viranomaisena kiinnittää huomiota nimitysmuistioiden laatimisen tarpeellisuuteen nimitettäessä henkilöitä vakinaiseen virkaan*".

Yhdyn tältä osin Etelä-Suomen lääninhallituksen esittämään lausuntoon. Nimitysmuistio mahdollistaa hakijoiden ansioiden yksityiskohtaisen vertailun viranhakuilmoituksessa mainittujen vaatimusten kannalta (esim. koulutus, työkokemus ja muut ansiot). Jos nimitettäväksi esitetään hakijaa, johon nähden joku tai jotkut muista hakijoista ovat esimerkiksi koulutuksen tai työkokemuksen taikka muiden selkeästi vertailtavien muodollisten ansioiden puolesta merkittävästi ansioituneempia, tällaista virkaesitystä tulisi nimitysmuistiassa mielestäni erityisesti perustella. Tässä tapauksessa tehtävään valitun henkilön työkokemus on ollut selvästi lyhyempi kuin A:lla. Nimitysmuistiolla on tällaisessa tapauksessa tärkeä merkitys arvioitaessa sitä, onko hakijoita kohdeltu nimitysharkinnassa tasapuolisesti. Kysymys on myös virkanimitysten puolueettomuutta ja objektiivisuutta kohtaan yleisesti tunnettavan luottamuksen säilyttämisestä.

3.3

Johtopäätös

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei voida osoittaa, että B olisi ylittänyt tai käyttänyt väärin hänelle tässä asiassa kuuluvaa harkintavaltaa. Kiinnitän kuitenkin vastaisen varalle B:n huomiota siihen, että käsitykseni mukaan erityisesti tällaisessa nimitysratkaisussa, jossa päädytään hakijoidenkokemukseen tai koulutukseen nähden tavanomaisesta poikkeavaan ratkaisuun, asianmukaisen nimitysmuistion laatiminen on hyvän hallinnon vaatimusten kannalta tärkeää. Tässä tarkoituksessa lähetän B:lle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös Etelä-Suomen lääninhallitukselle.
